

آشنایی با بازارهای فرابورس

دستورالعمل پذیرش و عرضه اوراق بهادار در فرابورس ایران، فعالیت آن را در قالب چهار بازار مجزا تبیین کرده است که در بازار اول، دوم و اوراق مشارکت، انواع اوراق بهادار پذیرفته و در بازار سوم، تنها عرضه اوراق بهادار انجام می شود.

بازار اول

در این بازار اول فرابورس علاوه بر سهام شرکتها، واحدهای صندوق های سرمایه گذاری بانام هم پذیرش و معامله می شوند. همچنین نوسان سهام شرکتها و اوراق پذیرفته شده در بازار اول فرابورس ۵ درصد بدون حجم مبنا پیش بینی شده است. در آن سهام شرکتهایی معامله می شوند که آخرین سرمایه ثبت شده آن حداقل ده میلیارد ریال و یکسال از زمان بهره برداری آن گذشته و زیان انباشته نداشته باشد. در این بازار واحدهای سرمایه گذاری صندوق های سرمایه گذاری قابل معامله و واحدهای سرمایه گذاری صندوق های زمین و ساختمان که نزد سازمان بورس ثبت شده اند به شرطی امکان معامله را دارند، که حداقل سرمایه صندوق های سرمایه گذاری قابل معامله ۵۰ میلیارد ریال و حداقل سرمایه صندوق های زمین و مسکن ۲۰۰ میلیارد ریال و با نام باشند.

بازار دوم

در این بازار، صرفا سهام شرکت های سهام عام پذیرفته می شوند. در این بازار سهام شرکت های زیانده، تازه تاسیس، شرکت های سهامی خاص که قصد اجرای افزایش سرمایه و تبدیل به سهامی عام را دارند و شرکت های کوچک پذیرفته شده مورد مبادله قرار می گیرند. در بازار دوم سهام شرکت هایی معامله می شوند که آخرین سرمایه ثبت شده آن حداقل یک میلیارد ریال و مشمول ماده ۱۴۱ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت نباشد.

بازار سوم (بازار عرضه)

بازار عرضه محلی ایمن، شفاف و سودمند برای انجام معاملات عمده اوراق بهاداری است که امکان یا شرایط پذیرش در فرابورس را ندارد. انجام پذیره نویسی انواع اوراق بهادار از جمله شرکت های سهامی عام در شرف تاسیس، دیگر ویژگی مهم بازار عرضه به حساب می آید. انجام عرضه در این بازار مستلزم گذارندن فرایند پذیرش نبوده و با انجام تشریفات اداری در فرابورس، امکان پذیر است.

در بازار عرضه فرا بورس بلوک های سهام شرکت های سهامی (عام، خاص، تعاونی و ...)، حق تقدم خرید سهام شرکت های سهامی عام، سهام ناشی از افزایش سرمایه شرکت های سهامی عام، پذیره نویسی سهام و اوراق مشارکت، پذیره نویسی گواهی سپرده سرمایه گذاری بانک ها، املاک و مستغلات، امتیاز بهره برداری و حق ثبت اختراعات در قالب سهام شرکت های سهامی خاص می تواند مورد معامله قرار بگیرد.

بازار چهارم (اوراق مشارکت)

انواع اوراق با درآمد تضمین شده از جمله اوراق مشارکت، گواهی سپرده بانکی و ... که در زمان پذیرش حداقل سه ماه تا سر رسید آنها باقی مانده باشد قابل پذیرش در این بازار بوده به شرطی که بعد از پذیرش، معاملات دست دوم آنها منحصر از طریق فرابورس انجام شود. امکان صدور اوراق مشارکت شرکتی و اوراق مشارکت قابل تعویض سهام از جمله اوراق بهادار قابل معامله در بازار اوراق مشارکت

محسوب می شوند که در کنار اوراق مشارکت رهنی، اوراق مشارکت اجاره، صکوک و گواهی سپرده بانکی سرمایه گذاری عام و خاص در بازار چهارم امکان معامله را دارند.

نحوه معامله در فرابورس

سرمایه گذاران اعم از حقیقی یا حقوقی برای انجام معاملات سهام یا سایر اوراق بهادار پذیرفته شده در فرابورس باید از طریق یکی از کارگزاران فرابورس اقدام کنند. شرکتهای کارگزاری فرابورس مجوز سازمان بورس و اوراق بهادار را داشته و عضو کانون کارگزاران هستند؛ لذا سرمایه گذاران می توانند از بین آنها یکی را - که همگی حکم واحد داشته- و با توجه به معیارهایی چون توانایی انجام به موقع سفارشات و به بهترین قیمت در کنار خدمات جنبی چون آموزش و تحلیل، انتخاب و در خواستههای خود را برای انجام معاملات به آنها ارائه کنند. کارگزاران به عنوان حلقه واسط بین خریدار و فروشنده عمل می کنند و تمام خرید و فروش های سهام و اوراق بهادار در فرابورس از سوی آنها انجام می شود و ملزم به انجام وظایف خود در چارچوب قوانین و مقررات هستند.

مراحل انجام معامله

مراحل انجام معاملات در بازار اول و دوم و بازار اوراق مشارکت بدین ترتیب است که ابتدا به مدت ۳۰ دقیقه قبل از شروع معاملات، پیش گشایش انجام می شود، در این مرحله امکان ورود، تغییر یا حذف سفارش توسط کارگزاران وجود دارد بدون آنکه معامله ای صورت گیرد. بلافاصله پس از مرحله پیش گشایش، با اجرای سفارش های موجود در سامانه معاملات و براساس سازوکار حراج ناپیوسته مرحله گشایش آغاز و پس از آن معاملات براساس سازوکار حراج پیوسته تا پایان معاملات انجام می شود.

دستور خرید و فروش

سهامدار پس از دریافت کد سهامداری امکان معامله در فرابورس را پیدا می کند و برای انجام خرید فروش اقدام به تکمیل فرم درخواست خرید و فروش اوراق بهادار و اطلاعاتی چون مشخصات سرمایه گذار، نام، تعداد و قیمت اوراق بهادار و چگونگی پرداخت یا دریافت وجه مشخص شده است، را تکمیل می کند. مشتری می تواند درخواست خرید و فروش خود را در قیمت مشخصی اعلام کند یا اینکه به شرایط بازار و تصمیم کارگزار واگذار کند. البته مالک اوراق بهادار هنگام فروش باید برگه سهام یا سند دارایی اوراق بهادار را به کارگزار ارائه کند.

برنامه انجام معاملات

فرا بورس بر خلاف بورس اوراق بهادار و کالا، فضای فیزیکی تحت عنوان تالار معاملات ندارد و معاملات آن به صورت مجازی و از دفاتر کارگزاران انجام می شود؛ آمار معاملات و سایر اطلاعات از طریق سایت رسمی آن منتشر می شود. جلسات رسمی معامله انواع اوراق بهادار در این بازار، به استثنای روزهای تعطیل رسمی، در روزهای شنبه تا چهارشنبه هر هفته از ساعت ۹ تا ۱۲ است.

دامنه نوسان

دامنه نوسان در بازار های اول دوم و اوراق مشارکت (چهارم) ۵ درصد تعیین شده است و قیمت سهام یک شرکت بدون اعمال حجم مینا می تواند نسبت به قیمت پایانی روز قبل ۵ درصد نوسان داشته باشد.

کارمزد معاملات

سرمایه گذار برای انجام معاملات در فرا بورس کارمزدهای زیر را پرداخت می کند.

کارمزد کارگزاران

کارمزد معاملات کارگزاران در بازار اول و دوم و کارمزد عرضه در بازار سوم توسط کارگزاران رقم ۴ در هزار ارزش معاملات از خریدار و ۴ در هزار ارزش از معاملات فروشنده، هر کدام تا سقف ۱۰۰ میلیون ریال تعیین شده است. کارمزد معاملات کارگزاران از معاملات بازار اوراق مشارکت معادل ۶۳ در ۱۰۰ هزار ارزش معاملات از فروشنده و خریدار تا سقف ۶/۱۲ میلیون ریال مصوب شده است.

کارمزد فرا بورس

فرا بورس در هر معامله معادل ۰۰۰۵۶/۰ ارزش معامله تا سقف ۱۲۰ میلیون ریال از خریدار و معادل ۰۰۰۸۴/۰ ارزش معامله تا سقف ۱۸۰ میلیون ریال از فروشنده اخذ می کند.

کارمزد سازمان بورس و اوراق بهادار

نیم در هزار (۰۵/۰ درصد) ارزش معامله که تا سقف ۲۰۰ میلیون ریال که ۶۰ درصد توسط فروشنده و ۴۰ درصد توسط خریدار عنوان کارمزد به سازمان بورس و اوراق بهادار پرداخت می شود که این رقم نصف کارمزد سازمان بورس از معاملات بورس اوراق بهادار است.

کارمزد شرکت سپرده گذاری مرکزی (کارمزد تسویه)

یک در ۱۰ هزار (۰.۱٪ درصد) ارزش معامله تا سقف ۲۰۰ میلیون ریال که ۶۰ درصد توسط فروشنده و ۴۰ درصد توسط خریدار به عنوان کارمزد به شرکت سپرده گذاری مرکزی پرداخت می شود.

مالیات نقل و انتقال

۵ در هزار (۰.۵٪ درصد) ارزش معامله که توسط فروشنده پرداخت خواهد شد و غیر از این مالیات، سرمایه گذاران در فرابورس مالیات دیگری پرداخت نمی کند.

کد سهامداری

برای انجام معامله در فرابورس همچون سایر بازارها نیاز به مدارک شناسایی است، پس سرمایه گذار اعم از خریدار یا فروشنده باید نسبت به اخذ کد سهامداری اقدام کند. کد معاملاتی، شناسه ای به منظور تعریف اسامی اشخاص در سامانه معاملاتی فرابورس محسوب می شود.

سرمایه گذاران در اولین مراجعه به شرکت کارگزاری مدارک شناسایی معتبر شامل شناسنامه و کارت ملی را به کارگزار ارائه کند تا کارگزار نسبت به دریافت کد سهامداری اقدام کند. سرمایه گذارانی که پیش از این در بورس اوراق بهادار به داد و ستد اوراق بهادار داشتند و دارای کد سهامداری هستند، نیازی به اخذ کد معاملاتی جدید ندارند.

سرمایه گذاران نسبت به این مساله آگاهی داشته باشند که بر اساس مقررات سازمان بورس و اوراق بهادار، نخستین شرکت کارگزاری که شخص برای اخذ کد معاملاتی یا خرید اوراق بهادار مراجعه می کند، به عنوان کارگزار معامله کننده (ناظر) وی شناخته شده و کلیه نقل و انتقال سهام وی می بایست از طریق آن شرکت کارگزاری ادامه یابد. تغییر کارگزار ناظر مستلزم گذراندن تشریفات اداری است.